INVENTERING AV LIVSMILJÖER FÖR SALAMANDRAR I VANTARBODA - ROSERSBERG

SIGTUNA KOMMUN

2020-12-09

KUND

Sigtuna kommun

KONSULT

WSP Environmental Sverige
Dragarbrunnsgatan 41
WSP Sverige AB
753 20 Uppsala
Besök: Dragarbrunnsgatan 41
Tel: +46 10 7225000

wsp.com

KONTAKTPERSONER

Samuel Johnson

010 – 721 00 56

samuel.johnson@wsp.com

UPPDRAGSNAMN
GENERALKONSULT ROSERSBERG

UPPDRAGSNUMMER
10264422

FÖRFATTARE
Samuel Johnson

DATUM
2020-12-09

Granskad av
Tove von Euler

1 SAMMANFATTNING

En inventering av potentiella livsmiljöer för arterna större och mindre vattensalamander utfördes i ett område i Rosersberg på uppdrag av Sigtuna kommun. Området består av åkermark, skog och bebyggda tomter. Inga vattendrag eller småvatten är kända i området och inga arter av salamandrar eller andra groddjur har rapporterats där tidigare. Vid inventeringen hittades ett antal diken varav inget bedömdes som lämplig livsmiljö för salamandrar. Två av dikena var bitvis så pass djupa att mindre vattensalamander skulle kunna leva där men bedömningen är att dikena så pass sällan är vattenförande att det ändå är osannolikt. Att större vattensalamander skulle ha en population i området bedöms som helt uteslutet.

INNEHÅLL

1 SAMMANFATTNING 3

2 BAKGRUND 5

2.1.1 Mindre vattensalamander 5

2.1.2 Större vattensalamander 5

3 METOD 6

3.1 FÖRSTUDIE 6

3.2 FÄLTINVENTERING 6

4 RESULTAT FÖRSTUDIE 7

4.1 GENERELL BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET 7

5 RESULTAT FÄLTBESÖK 7

5.1 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION 10

6 REFERENSER 11

2 BAKGRUND

WSP Sverige AB har på uppdrag av Sigtuna kommun utfört en inventering av salamandermiljöer i ett område omkring Vantarboda i Sigtuna kommun, Stockholms län.

Målet med inventeringen var att peka ut områden som kan vara potentiella livsmiljöer för större och mindre vattensalamander. Resultatet kan ligga till grund för en fördjupad inventering av arterna.

Fältinventeringen gjordes den 26 oktober 2020 av Samuel Johnson. Denna rapport har skrivits av Samuel Johnson och kvalitetsgranskats av Tove von Euler.

2.1.1 Mindre vattensalamander

Arten lever i huvudsak på land men är under lekperioden på försommaren beroende av småvatten för reproduktion. Ägg och larver hittas oftast i relativt små vattensamlingar som både kan vara permanenta, exempelvis små dammar, eller mer tillfälliga, exempelvis hällkar. Vattnet bör inte vara för surt och bör även vara fritt från fisk som äter upp rommen. Inte långt från lekvatten bör lämpliga landmiljöer för gömställen, vandring, födosök och övervintring finnas. Lämpliga miljöer som anges i litteraturen varierar och det kan antas att arten kan trivas på många olika platser. Miljön bör dock vara relativt fuktig och med gott om skrymslen såsom stenar, död ved och lövhögar där den kan ta skydd och tillbringa dagen utan att riskera att bli uttorkad. Vintertid väljer den att ta skydd i miljöer som på grund av sitt mikroklimat är frostfria, exempelvis skrymslen under stenar och rötter. Tänkbara landlivsmiljöer är trädgårdar, parker, bryn och skogar av olika typ.

Mindre vattensalamander är fridlyst enligt § 6 i artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att döda, skada, fånga eller på annat sätt samla in exemplar av arten samt att ta bort eller skada dess ägg.

2.1.2 Större vattensalamander

Arten har liknande krav på sin livsmiljö som mindre vattensalamander men är något mer krävande. För det första hittar man den inte i tillfälliga vattensamlingar. Den verkar dessutom något mer känslig för lågt pH jämfört med mindre vattensalamander. Var det gäller livsmiljö på land är det sannolikt att den större vattensalamandern nyttjar liknande platser som mindre vattensalamander men arten har en förkärlek för lövskogar med gott om sten och död ved.

Den större vattensalamandern är fridlyst enligt 4 § artskyddsförordningen. Detta innebär är såväl vuxna som ägg, larver och unga djur är fredade men även deras fortplantnings- och viloplatser. Alltså är vatten där arten reproducerar sig, landmiljöer som är dess livsmiljö andra delar av året samt spridningsvägar mellan dem är skyddade från exploatering om inte dispens medges.

3 METOD

3.1 FÖRSTUDIE

Inventeringsområdet kontrollerades mot Skogsstyrelsens databas över nyckelbiotoper och andra naturvårdsintressanta områden samt Naturvårdsverkets naturvårdsregister där information om miljöer för salamandrar skulle kunna finnas. Genom studier av ortofoton eftersöktes dessutom förekomster av småvatten i området. Fynd av salamandrar och andra groddjur gjorda inom inventeringsområdet eftersöktes i Artportalen (sökning gjord senast 2020-10-16).

3.2 FÄLTINVENTERING

Inventeringen av livsmiljöer för större och mindre vattensalamander genomfördes den 26:e oktober. Denna tid på året är individer av de båda arterna vanligtvis mycket svårfunna då de gått i dvala. Inventeringens fokus är istället att identifiera småvatten som kan vara potentiella livsmiljöer för någon eller båda av dessa arter. Alla objekt större än fem m^2 eller linjeobjekt längre än fem meter som bedömdes årligen hysa vatten med minsta djup en dm noterades. Vidare bedömdes objektens omgivningar för att avgöra om de är gynnsamma för arternas spridning och/eller övervintring. Bedömningen genomfördes genom att strukturer som död ved, fuktpartier, stenrösen och block eftersöktes.

Då delar av området består av privat tomtmark kunde inte hela inventeringsområdet genomsökas med samma noggrannhet.

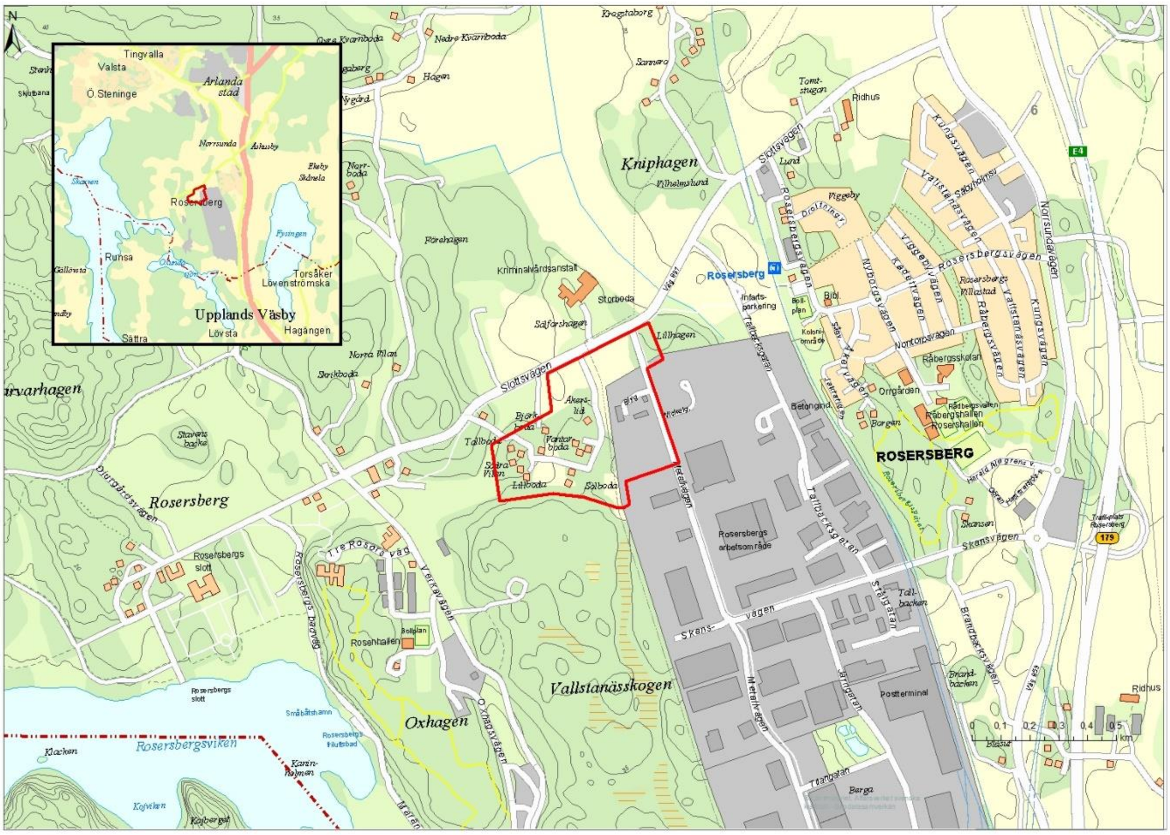

Figur 1. Det inventerade områdets avgränsning (röd linje) och geografiska läge.

4 RESULTAT FÖRSTUDIE

4.1 GENERELL BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET

Undersökningsområdet, som är knappt 95 hektar stort är beläget cirka 600 meter sydväst om Rosersbergs pendeltågsstation. Området består av skog och åkermark och en stor del av ytan är tomtmark med bebyggelse i form av villor och gårdsbyggnader. En liten del i det sydöstra hörnet av området är en del av ett industriområde.

I en genomgång av kartmaterial inklusive ortofoton kunde inga vattendrag eller större vattensamlingar identifieras. Inga objekt med tidigare utpekade naturvärden finns inom området. WSP utförde 2018 en naturvärdesinventering enligt SIS-standard i Rosersberg och denna berör de östra delarna av utredningsområdet. Vid denna inventering identifierades inga naturvärden inom utredningsområdet för gällande inventering.

En sökning i Artportalen visade att inga arter av salamandrar eller andra groddjur har rapporterats från utredningsområdet.

5 RESULTAT FÄLTBESÖK

Vid fältbesöket identifierades totalt fem stycken småvatten, samtliga diken (Se figur 2, tabell 1). Inget av dessa bedömdes vara en god livsmiljö för någon av salamanderarterna. Två av dikena var dock så pass djupa att tidvis förekomst av mindre vattensalamander inte kunde uteslutas.

De skogsområden och tomter som finns i området bedöms dock ha förutsättningar för vattensalamandrar under deras landlevande fas. Det finns en blandning av trädslag och relativt gott om små strukturer som möjliggör för individer att övervintra och hitta viloplatser. Det finns inte heller indikation på att något skogsområde ligger i närhet till småvatten utanför området och därmed teoretiskt ändå skulle kunna vara exempelvis övervintringsplats för arten.

De tomtområden som inte kunde besökas i fält bedöms, genom en kombination av förstudiens resultat och observationer i fält, inte ha några småvatten utöver de som identifierades.

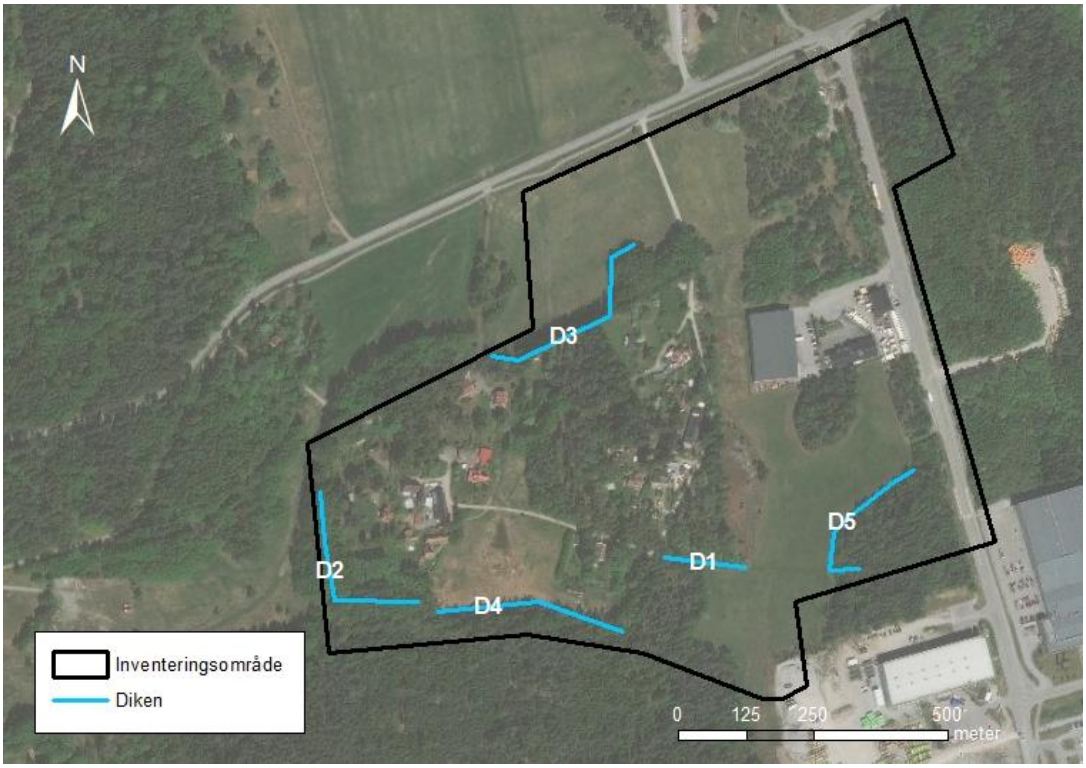

Figur 2. Karta med inventeringsområde samt småvatten som noterades vid inventeringen.

Tabell 1. Lista över identifierade småvatten i det inventerade området

ID	Beskrivning	Foto
D1	Dike som går i både skogsmark och åkermark. Fortsätter österut ut som täckdike i åkern. I skogsmarken är diket ca en halvmeter som djupast. Omgivande skog utan särskilda naturvärden. Diket bedöms vara vattenförande under blöta perioder och kan då vara livsmiljö för vattenlevande leddjur. Vegetationen i diket, som till stor del utgörs av gräs, tyder dock på att det relativt sällan har rinnande vatten. Det bedöms som osannolikt att någon salamander har diket som livsmiljö.	

D2 Dike i skogsmark. Ett par djupare partier (knappt en meter) finns men huvuddelen av diket är grundare. Diket täcks bitvis av död ved och en del stenar förekommer vilket skapar variation. Omgivande skog har visst naturvärde knutet till förekomst av död ved och en del äldre lövträd. Landmiljön bedöms som gynnsam för salamandrar.

Diket bedöms vara vattenförande under blöta perioder och kan då vara livsmiljö för vattenlevande fauna. Vegetationen i diket, som till stor del utgörs av gräs, tyder dock på att det relativt sällan har rinnande vatten. Det är därmed tveksamt om det är en miljö för salamandrar även om det inte kan uteslutas.

D3 Dike i kanten av åker med homogen ungskog på andra sidan. Troligtvis är diket sällan vattenförande och bedöms som allt för grunt för att utgöra en lämplig livsmiljö för vattenlevande fauna.

D4 Dike i kanten av för detta åker, nu hästbetad hage. På andra sidan diket växer barrblandskog med vissa naturvärden (förekomst av död ved) (WSP 2020). Troligtvis är diket sällan vattenförande och bedöms som allt för grunt för att utgöra en lämplig livsmiljö för vattenlevande fauna.

D5 Dike i kanten av åker som i dagsläget är tagen ur bruk. På andra sidan åkern växer barrblandskog med visst naturvärde (WSP 2018). Troligtvis är diket sällan vattenförande och bedöms som allt för grunt för att utgöra en lämplig livsmiljö för vattenlevande fauna.

5.1 SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Sammanfattningsvis bedöms det som osannolikt att området hyser en population av någon salamanderart. Den främsta anledningen till denna bedömning är områdets brist på lämpliga småvatten. Inget av de identifierade småvattnen var permanent vilket utesluter att större vattensalamander skulle kunna fortplanta sig i området. Det finns inte heller något som tyder på att området skulle kunna fungera som övervintringsplats för salamandrar som reproducerar sig i småvatten utanför utredningsområdet.

Samtliga identifierade småvatten utgörs av diken, varav endast två (D1 och D2) bedöms vara tillräckligt djupa för att mindre vattensalamander rent teoretiskt skulle kunna fortplanta sig där. Trots att landmiljöerna som omger dikena bedöms som relativt gynnsamma för arten saknas goda förutsättningar för återkommande reproduktion vilket är en förutsättning för att en stabil population ska kunna finnas i området. Även om dikena i vissa fall är tillräckligt djupa bedöms de i perioder vara så pass uttorkade att arten knappast kunnat reproducera sig mer än under blöta år. Inget av dikena kunde uppvisa en vegetation som tyder på att det varit vattenförande under längre perioder.

En annan aspekt som talar emot att det skulle finnas salamanderpopulationer i området är att de noterade dikena saknar koppling till andra småvatten utanför området. De upphör antingen plötsligt eller övergår i ett täckdike som dike D1. Detta gör det svårt för individer att vandra in i området.

WSP bedömer sammanfattningsvis att en fördjupad inventering av salamander inte behöver utföras i området.

6 REFERENSER

Digitala källor

Flygfoton: https://kartbild.com

SLU, Artfakta: större vattensalamander https://artfakta.se/artbestamning/taxon/triturus-cristatus-100141

SLU, Artfakta: mindre vattensalamander https://artfakta.se/artbestamning/taxon/lissotriton-vulgaris-208242

SLU, Artportalen: https://artportalen.se/

Litteratur

ArtDatabanken 2020. Rödlistade arter i Sverige 2020. ArtDatabanken SLU, Uppsala.

SIS 2014. Naturvärdesinventering avseende biologisk mångfald (NVI) - Genomförande, naturvärdesbedömning och redovisning. SVENSK STANDARD SS 199000:2014.

Skogsstyrelsen 2019. Skyddsvärd skog. Naturvårdsarter och andra kriterier för naturvärdesbedömning. Skogsstyrelsen, Jönköping.

WSP 2018, Naturvärdesinventering – Generalkonsult Rosersberg.

WSP 2020, Naturvärdesinventering Vantarboda – Rosersberg.

VI ÄR WSP

WSP är ett konsultbolag inom samhällsbyggarsektorn med fokus på teknik och analys. Vi verkar på våra lokala marknader med stöd av global expertis. Som tekniska experter och strategiska rådgivare har vi tillgång till ingenjörer, tekniker, naturvetare, planerare, utredare och miljöspecialister liksom professionella projektörer, konstruktörer och projektledare. Vi erbjuder hållbara lösningar inom Hus & Industri, Transport & Infrastruktur och Miljö & Energi. Med drygt 43 600 medarbetare på 550 kontor i 40 länder medverkar vi till en hållbar samhällsutveckling. I Sverige har vi omkring 4 100 medarbetare på ett 40-tal kontor runt om i landet. wsp.com

WSP Sverige AB

121 88 Stockholm-Globen
Besök: Arenavägen 7

T: +46 10 7225000
Org nr: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
wsp.com